SCIENCE PROBLEMS.UZ
ISSN: 2181-1342 (ONLINE)

№ 8 (3) - 2023

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ
ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ
ELECTRONIC JOURNAL

ISSN: 2181-1342 (Online)

Сайт: https://scienceproblems.uz

DOI: 10.47390/SCP1342V3I8Y2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 8 (3)-2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликов Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Рахман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич –филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуротовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа октори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шохида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васила Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович –сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич –сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Crossref DOI:

Таҳририят Crossref DOI нинг расмий аъзоси ҳисобланади ва 10.47.390 DOI префиксига эга. Ҳар бир нашр ва илмий мақолага индивидуал Crossref DOI рақами берилади.

Google Scholar

Журнал Google Scholar (Академия) да индексацияланади.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:
Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Воҳидова Комила Абдуллозизовна
“ЭЛ БАЙРОҒИ” ГАЗЕТАСИ ҲАҚИДА 11-17

Сулайманов Саламат Арепбаевич
ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН МУХТОР ВИЛОЯТИДА ҚУРУҚЛИК ВА СУВ ТРАНСПОРТИ: МУАММО ВА ЕЧИМЛАР (1924-1932 ЙЙ) 18-24

Раупов Холмамат
ЎЗБЕКИСТОН ҲУДУДИДА УРАН КОНЛАРИНИ ЎЗЛАШТИРИШ ТАРИХИ 25-32

Мажидов Анвар Сиражович
ИМПЕРИЯ МУСТАМЛАКАЧИЛИК СИЁСАТИНИНГ ТУРКИСТОН ТУБ ХАЛҚЛАРИНИНГ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ВА ФУҚАРОЛИК АҲВОЛИГА ТАЪСИРИ (СИРДАРЁ ВИЛОЯТИ МИСОЛИДА) 33-40

Begatova Nasiba Xolmurzayevna
FERMER XOʻJALIKLARI VA KLASTER TIZIMI UCHUN OʻRTA MAʼLUMOTLI MUTAXASSISLARNI TAYYORLASH TIZIMIDAGI YUTUQLAR VA MUAMMOLAR (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA) 41-48

Алланазаров Мурот Мирзаевич
БУХОРО ХАЛҚ СОВЕТ РЕСПУБЛИКАСИ НОЗИРЛАР ШЎРОСИ ВА МИЛЛИЙ РАҲБАР ХОДИМЛАР ФАОЛИЯТИ ХУСУСИДА 49-54

Ismoilova Feruza Ibragimovna
URUSH YILLARIDA XOTIN-QIZLARNING ILM-FAN VA MADANIYAT SOHALARIDAGI XIZMATLARI 55-59

Tursunov Xurshid Nasriddinovich
OʻZBEKISTONDA MUSTAQILLIK YILLARIDA TARIXCHI KADRLAR TAYYORLASH SOHASI HUQUQIY ASOSLARINING YARATILISHI 60-64

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Yuldosheva Gulnoza Abdinabiyevna
THE ROLE OF THE DIGITAL ECONOMY IN MODELING THE FINANCIAL ACTIVITIES OF ENTERPRISES 65-70

Oromidinov Muzaffar Pardabayevich
DIRECTIONS FOR IMPROVING INTERNAL AUDIT IN COMMERCIAL BANKS 71-75

Худайназарова Дилором Хайруллаевна
ТЎҚИМАЧИЛИК САНОАТИ КОРХОНАЛАРИНИНГ ЯШИЛ ИҚТИСОДИЁТ ДОИРАСИДАГИ РИСКЛАРИНИ СТРАТЕГИК ТРАНСФОРМАЦИЯЛАШ ИСТИҚБОЛЛАРИ 76-84

To‘lakov Ulug‘bek Toshmamatovich, Jo‘rayev Sirojiddin Muxiddin o‘g‘li
KO‘CHMAS MULKNI SOLIQQA TORTISHDA XORIJIY DAVLATLARDA AMALGA OSHIRILGAN ISLOHOTLAR 85-92

Xudayberganov Dilshod Tuxtabayevich
MINTAQADA XIZMAT TURLARIDAN SAMARALI RIVOJLANTIRISH YO‘NALISHLARI 93-98

Turobov Sherzod Alisherovich
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA UY XO‘JALIKLARI TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT SIYOSATI 99-105

Шамсиев Нодир Муратович
МЕТОДЫ ОЦЕНКИ ПОКАЗАТЕЛЕЙ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ ПРИ АНАЛИЗЕ РЕЙТИНГОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ИХ КАЧЕСТВЕННОЕ ОПИСАНИЕ 106-110

Zaripova Moxira Zarip qizi
AGRAR SOHAGA XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI 111-114

Узайдуллаев Шерзод Шукуруллаевич
ЎЗБЕКИСТОНДА ИННОВАЦИОН ИНФРАТУЗИЛМАНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ОМИЛЛАРИ 115-121

Atabayeva Karomat Rajabovna, Rajabova Maftuna Farhod qizi
O‘ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINING RIVOJLANISHI VA TAHLILI 122-127

Жумаева Мухлиса Абдуғани қизи
МАМЛАКАТДА АЁЛЛАР ТАДБИРКОРЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МЕХАНИЗМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ 128-137

Камалов Акмал Сайдакбарович, Саматов Ғаффор Аллақулович
ГЕОИҚТИСОДИЙ МУНОСАБАТЛАР ШАРОИТИДА ТРАНСПОРТ ЛОЙИҲАЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРИШГА БЎЛГАН ЁНДАШУВЛАРНИНГ ТАҲЛИЛИ 138-150

Мамадиёров Олимжон Умарович
ОЗИҚ-ОВҚАТ ХАВФСИЗЛИГИ ТАЪМИНЛАШ НАЗАРИЯЛАРИ ЭВОЛЮЦИЯСИ............ 151-158

Раббимов Жахонгир Эшбоевич
ТИЖОРАТ БАНКЛАРИДА ОПЕРАЦИОН РИСКЛАРНИНГ МОҲИЯТИ, УЛАРНИНГ ЮЗАГА КЕЛИШ САБАБЛАРИ 159-164

Кулибоев Азамат Шоназарович
ДАВЛАТ ТИББИЁТ ТАШКИЛОТЛАРИДА БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИНИНГ УСЛУБИЙ АСОСЛАРИ 165-174

Гадоев Сўҳроб Жумакулович
ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ КРЕДИТИНИНГ ТАЪМИНОТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎЛЛАРИ 175-181

Бекжанов Дилмурад Йўлдашович
ЭМПИРИК ТАДҚИҚОТ НАТИЖАЛАРИ АСОСИДА ТУРИСТИК ДЕСТИНАЦИОН МЕНЕЖМЕНТ ЖАРАЁНИ ИШТИРОКЧИЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ БАҲОЛАШ 182-193

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Boydadayev Abdurroxmon Tolibjon oʻgʻli
SHARQ VA GʻARB IRRATSIONAL FALSAFASIDA PANTEISTIK QARASHLARNING QIYOSIY TAHLILI (J.RUMIY VA F.NITSSHE FALSAFASI MISOLIDA) 194-200

Xayridinov Abbosxon Anvarovich
GLOBALLASHUV JARAYONIDA MA'NAVIY MA'RIFIY INQIROZLARNING OLDINI OLISHDA MARKAZIY OSIYO QADRIYATLARINI YUKSALTIRISH ISTIQBOLLARI 201-205

Quramboyev Alisher Maxsudovich
TEMURIYLAR DAVRIDA IJTIMOIY ADOLAT TAMOYILLARINING AMAL QILISHI 206-211

Joʻrayev Alisher Tulqinboyevich
JAMIYAT MILLIY ASOSLARINI MUSTAHKAMLASH – DAVLATNING USTUVOR MAQSADI 212-217

Turabova Sevara Kattaqulovna
ILMIY BAHS FENOMENINING MANTIQIY– GNOSEOLOGIK MAQOMINI OʻRGANISHDA KONSEPTUAL-METODOLOGIK YONDOSHUV 218-224

Пардаева Марҳабо Давлатовна
АЛИШЕР НАВОИЙ АСАРЛАРИДА ИЛМГА ОИД ҚАРАШЛАРИНИНГ НАҚШБАНДИЯ ҒОЯЛАРИ БИЛАН УЙҒУНЛИГИ 225-233

Qutlimuratov Sardorbek Rustamovich
NIKOH MUNOSABATLARINING TADRIJIY RIVOJLANISHI 234-240

Tursunkulova Shaxnoza Tuychiyevna
DINIY MANBALARDA GOʻZALLIK TOʻGʻRISIDAGI FALSAFIY QARASHLAR 241-246

Юсупова Феруза Зойировна
АХЛОҚИЙ ИДЕАЛ – ЁШЛАР МАЪНАВИЙ ЮКСАЛИШИНИНГ МЕЗОНИ 247-251

Teshaboev Muhiddin Marifovich
IJTIMOIY ADOLATNI TA'MINLASHNING PRINSIPIAL MASALALARI 252-257

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Soatova Nodira Isomitdinovna
LIRO-EPIK ASARLARDA POETIK FIKRNING BADIIY IFODASI 258-265

Narmuratov Zayniddin Radjabovich
FRAZEOLOGIK BIRLIKLAR LINGVOMADANIY BIRLIK SIFATIDA 266-269

Yusupova Omina Muhammadzoir kizi
DIFFERENT CLASSIFICATION OF FAIRYTALE DISCOURSE IN WORLD AND UZBEK FOLKLORE 270-276

Бозорова Хулкар Одинакуловна
РУССКИЙ ЯЗЫК КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ СОДЕРЖАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ 277-282

Matyakubov Oybek Quralbayevich
KOGNITIV TILSHUNOSLIKDA «KONSEPT» TUSHUNCHASI 283-288

Фатуллаева Камола Рахматуллаевна
ТЕРМИНЛАРНИНГ БЕЛГИЛАРИ ВА УЛАРНИНГ ТАСНИФИ 289-293

Karimjonova Shahlo Ravshanjonovna
O'ZBEK TILIDA KAUZATIV FE'LLARNING YASALISH USULLARI 294-299

Xamzayev Otaxon Erkinovich
INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA KASB-HUNARGA OIDMAQOLLARNING CHOG'ISHTIRMA TAHLILI 300-305

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР

Абдурахманова Нодирахон
ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СМАРТ-КОНТРАКТОВ В СНГ 306-310

Сафоева Садокат Мусоевна
ЭКОСИСТЕМА СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ: ИССЛЕДОВАНИЕ РОЛЕЙ ЗАИНТЕРЕСОВАННЫХ СТОРОН В КОНТЕКСТЕ ГРАЖДАНСКОГО ПРАВА 311-320

Абдуллаева Маликабону Эркин қизи
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ СОҲАСИДА КОРРУПЦИЯНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШГА ОИД АЙРИМ ХОРИЖИЙ ДАВЛАТЛАР ТАЖРИБАСИНИНГ ҚИЁСИЙ ҲУҚУҚИЙ ТАҲЛИЛИ 321-330

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Zoirova Lola Xamidovna
TIBBIYOT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA "INSON ORGANIZMINING RADIATSIYAGA SEZGIRLIGI" MAVZUSINI O'QITISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN

FOYDALANISH 331-336

Ibragimov A'lamjon Amrilloyevich
KOGNITIV SIFATLARNING UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI (MAKTAB PEDAGOG XODIMLARI MISOLIDA) 337-343

Madaminov Azimbek Egamberganovich, Xalillayev Oʻktam Sobir oʻgʻli
YOSH GANDBOLCHI DARVOZABONLARNI OʻYIN TEXNIKASIGA OʻRGATISH 344-349

Fayzullaeva Madina Abdumumin kizi
ANALYSIS OF THE POSITIVE IMPACT OF DIGITAL TECHNOLOGIES ON THE MOTIVATION AND KNOWLEDGE OF STUDENTS IN THE DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL PROCESS 350-355

Джумаева Хулкархан Мухаммаджоновна
ВНУТРЕННИЕ УГРОЗЫ, НЕГАТИВНО ВЛИЯЮЩИЕ НА ДУХОВНОСТЬ СТУДЕНТОВ..356-361

Islomova Madina Asqarovna
INTEGRATSIYALASHGAN SUN'IY INTELLEKT TOMONIDAN YARATILGAN CHATGPT BOT YORDAMIDA NEMIS TILI OʻQITISHNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH 362-368

Raxmatova Mexrinoz Majitovna
YOSHLAR MA'NAVIY SALOHIYATINI OʻRGANISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 369-373

Абдукаюмова Наргиза Райимовна
ЮҚОРИ СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИНИНГ МАДАНИЙ–ИНТЕЛЛЕКТУАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ДИДАКТИК ШАРТЛАРИ 374-384

Norboyev Farxod Chorshanbiyevich
KREATIVLIK VA INNOVATSIYA BORASIDA ZAMONAVIY NAZARIYALAR 385-390

Borasheva Aybolgan
EXPLORING JAMES MCCROSKEY'S RESEARCH ON WILLINGNESS TO COMMUNICATE IN L1 CONTEXTS: IMPLICATIONS FOR LANGUAGE TEACHING AND LEARNING 391-398

Fayzullayeva Gulchexra Sharipboyevna
KOGNITIV TADQIQOTLARNING FANLARARO TUSHUNCHA SIFATIDAGI MOHIYATI VA MANTIQIY TAHLILI 399-409

Boboraximov Sanjar Malikjanovich
MAKTABDA OʻQUVCHILARNI JISMONIY TARBIYALASHNING ZARURATI VA UNGA QOʻYILADIGAN TALABLAR 410-414

Salimova Shahlo Sayfulloyevna
XAVFSIZ TA'LIM MUHITI MONITORINGINING AHAMIYATI 415-421

Sayfiddinova Jamila Ziyodulla qizi
METHODOLOGY FOR THE DEVELOPMENT OF LOGICAL REASONING IN PRIMARY SCHOOL PUPILS 422-427

Xamroyev Samijon Salimovich
SPORT TO'GARAKLARI ORQALI TALABALARNING JISMONIY MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH KOMPONENTLARI 428-433

Kattaeva Feruza Shakirovna
DEVELOPING STUDENTS SOCIO-CULTURAL COMPETENCE BY USING SOCIO CULTURAL DISCOURSE ANALYSIS METHOD 434-441

G'ofurov Azizbek Umarjonovich
BO'LAJAK JISMONIY TARBIYA FANI O'QITUVCHILARINI TAYYORLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH 442-447

Abduraximova Umida Shuxratovna
BO'LAJAK TARJIMONLARNING LINGVOMADANIY VA KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 448-454

Obidova Gulmira Kuzibaevna
INGLIZ TILINI O'RGANISH JARAYONIDA TEXNIKA TA'LIM YO'NALISHI TALABALARIDA EKOLOGIK MADANIYAT ASOSLARINI SHAKLLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA INTERAKTIV METODLAR 455-460

Axmadaliyeva Xosiyatposhsho Abduxayotovna
PROFESSINAL TA'LIM YO'NALISHLARIDA TAHSIL OLAYOTGAN O'QUVCHILARNING INGLIZ TILIDAN KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI AUTENTIK MATERIALLAR ORQALI TAKOMILLASHTIRISH 461-469

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари. -№ 8 (3)-2023. ISSN: 2181-1342 (Online) https://scienceproblems.uz

08.00.00 – Иқтисодиёт фанлари

Xudayberganov Dilshod Tuxtabayevich,
Urganch davlat universiteti Iqtisodiyot kafedrasi
professor v.b., i.f.d., dotsent,
dilshodx@bk.ru

MINTAQADA XIZMAT TURLARIDAN SAMARALI RIVOJLANTIRISH YO‘NALISHLARI

Annotatsiya. Ushbu maqolada Xorazm viloyati mintaqasida xizmat turlaridan foydalanish xususiyatlari, imkoniyatlari va ulardan samarali rivojlantirish yo‘nalishlari yoritilgan hamda xizmatlardan foydalanishni yaxshilash yuzasidan takliflar bayon etilgan.

Kalit so‘zlar. Xizmat, xizmatlar ko‘rsatish, xizmat turlari, xizmatlar sohasi, moliya xizmatlari, transport xizmatlari, savdo xizmatlari, yashash va ovqatlanish bo‘yicha xizmatlar, sog‘liqni saqlash sohasidagi xizmatlar, ijara va lizing bo‘yicha xizmatlar, me’morchilik, muhandislik izlanishlari, texnik sinovlar va tahlil sohasidagi xizmatlar.

Hudayberganov Dilshod Tuhtabaevich,
DSc., associate-professor, Urganch State University,
Department of Economics acting professor,

DIRECTIONS FOR EFFECTIVE DEVELOPMENT OF SERVICES IN THE REGION

Abstract. In this article, the characteristics, possibilities and directions of effective development of services in the Khorezm region are highlighted, and suggestions for improving the use of services are presented.

Key words. Service, service provision, service types, service sector, financial services, transportation services, trade services, accommodation and catering services, health care services, rental and leasing services, architecture, engineering research, services in the field of technical tests and analysis.

Худайберганов Дилшод Тухтабаевич
д.э.н., доцент, и.о. профессор кафедры
Экономики Ургенчского государственного университета

НАПРАВЛЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОГО РАЗВИТИЯ УСЛУГ В РЕГИОНЕ

Аннотация. В данной статье выделены особенности, возможности и направления эффективного развития услуг в Хорезмской области, а также представлены предложения по улучшению использования услуг.

Ключевые слова. Услуг, оказание услуг, виды услуг, сфера услуг, финансовые услуги, транспортные услуги, торговые услуги, услуги по размещению и питанию, услуги здравоохранения, услуги аренды и лизинга, архитектура, инженерные изыскания, услуги в области технических испытаний и анализа.

DOI: https://doi.org/10.47390/SCP1342V3I8Y2023N13

Kirish. Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida asosiy ustuvor vazifa uni liberallashtirish orqali iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish hisoblanadi. Bu jihat bevosita iqtisodiyotga oʻtish sharoitiga xos boʻlib, iqtisodiyotning xizmat koʻrsatish sohasini uygʻunlikda keng taraqqiy qilishini taqozo qiladi. Bu borada mamlakatimizda iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish muhim yoʻnalish sifatida belgilangan. Xususan, Yangi Oʻzbekistonni 2022-2026-yillarga moʻljallangan taraqqiyot strategiyasida respublika hududlarida savdo va yoʻlboʻyi xizmatlarini rivojlantirish orqali 130 ta zamonaviy bozorlar va savdo komplekslari, shuningdek, yoʻlboʻyi infratuzilmasini rivojlantirish boʻyicha 65 ta yirik hamda 5000 ta kichik xizmat koʻrsatish obyektlarini tashkil etish belgilangan [1]. Ushbu vazifalar mamlakatimiz mintaqalarida bozor xizmatlarini oshirish va uni rivojlantirishni ustuvor yoʻnalishlarini ishlab chiqish orqali aholining xizmatlarga boʻlgan talabini qondirishga qaratilgan.

Adabiyotlar tahlili. Xizmatlar sohasi iqtisodiyotning kelajakdagi tez rivojlanadigan sohalaridan biri hisoblanadi. Xizmat - faoliyat natijasi boʻlib, olinadigan samarani ifodalaydi va kishilarning talablarini qondirishga xizmat qiladi. Xizmat yetkazib beruvchi yoki ijrochi va isteʼmolchi oʻrtasidagi bevosita oʻzaro munosabatlar, shuningdek, isteʼmolchi ehtiyojlarini qondirish boʻyicha yetkazib beruvchining ichki faoliyati natijasidir [4]. Xizmat koʻrsatish jamiyatning rivojlanish bosqichida shakllanib, mos boʻlgan ishlab chiqarish munosabatlari majmuai sifatida ham qaraladi. Xizmat koʻrsatish yoki servis sohasi iqtisodiyotining manbai axborot va bilim sanaladi. Xizmat koʻrsatishda jamiyatni ijtimoiy shart-sharoitlari va munosabatlari, aholi turmush sharoiti va intellektual salohiyati, bilim hamda koʻnikmalari, isteʼmol talabining oʻzgarib borish jarayonlari ishlab chiqarish sohasiga tadbiq etiladi [6].

Xizmat koʻrsatishda xizmat turlaridan foydalaniladi. Oʻz navbatida xizmat turlari transport, aloqa, savdo, moddiy-texnika taʼminoti, maishiy, uy-joy kommunal xizmatlari, moliya, fan, taʼlim, sogʻliqni saqlash, jismoniy tarbiya va sport, madaniyat va sanʼat, shuningdek axborot va hisoblash, muhandislik yuridik va konsalting, birja va vositachilik xizmatlari, koʻchmas mulk bilan operatsiyalar, ijara va lizing xizmatlari, bozorni oʻrganish boʻyicha xizmatlar, marketingni tashkil etish, sifat nazorati, sotishdan keyingi xizmat kabi soha yoki unsurlarni oʻz ichiga oladi. Bugungi kunda xizmat koʻrsatishda servis sohasi yangi xizmat turi sifatida paydo boʻlgan. Servis iqtisodiy tarmoqqa oid boʻlib, isteʼmolchilarni 30-40 foiz orasidagi sarf-xarajatlariga teng miqdorda baholanadi [2].

Darhaqiqat, xizmat koʻrsatish sohasi iqtisodiy taraqqiyotning har qanday bosqichida hal qiluvchi sohalardan biri hisoblanadi. Ushbu sohani rivojlantirish imkoniyati quyidagi jihatlarga ega boʻlganligi bilan belgilanadi:

- xizmat koʻrsatish sohasi iqtisodiyotni rivojlantirish uchun asosiy omil sifatida namoyon boʻldi;
- ishlab chiqarishni jadallashtirish va samaradorligini oshirishga xizmat koʻrsatish sohasining xizmat qilishi oydinlashdi;
- insonlar hayot sifatini yaxshilashning muhim omili sifatida maydonga chiqdi;
- aholi bandligini oshirishning asosiy omilini sohaga toʻgʻri kelishi isbotlandi;
- aholining nominal va real daromadlarini oshishiga sabab boʻladigan sohasi ekanligi ravshan boʻldi;
- tovarlarning ayirboshlash jarayoni orqali kengaytirilgan takror ishlab chiqarishning tezlashishiga xizmat qiladigan soha ekanligi ayon boʻldi;

- aholi iste'moliga mo'ljallangan xarajatlarning kamayishi kabi jarayonlarni tezlashishiga xizmat qiladigan soha sifatida o'zini namoyon qildi.

Bugungi kunda xizmatlar sohasida nazariy va amaliy jihatdan hal qilinishi lozim bo'lgan muammo - ularni tarkibi va tasnifi bilan bog'liq muammolardir. Bu bo'yicha olimlar va yirik xalqaro tashkilotlar o'rtasida turli qarashlar mavjud. Jumladan, BMT xizmatlarning 160 turini tan oladi va ularni 12 guruhga bo'ladi [3]. Ko'rinib turibdiki, ushbu soha jamiyatda bugun paydo bo'lmagan. Chunki, xizmatlarning tarkibi va tasnifi bo'yicha yana bir qancha tashkilotlar ham shug'ullanib kelmoqdalar. Xususan, mamlakatimiz olimlaridan M.Q.Pardayev, Q.J.Mirzayev va O.M.Pardayevlar xizmatlarning tarkibi va tasnifi bo'yicha o'zlarining qarashlarini shakllantirganlar. Ularning fikricha, xizmatlarning turlari quyidagi yo'nalishlarda tasniflanishini maqsadga muvofiq, deb hisoblaydilar [5]:

- inson yoki shaxsning kamoloti bilan bog'liq xizmatlar;
- oilaning ravnaqi bilan bog'liq xizmatlar;
- mehnat jamoalarining takomillashuvi bilan bog'liq xizmatlar;
- hududning taraqqiyoti bilan bog'liq xizmatlar;
- davlatning ravnaqi bilan bog'liq xizmatlar;
- jamiyatning taraqqiyoti bilan bog'liq xizmatlar.

Ulardan ko'rinadiki, xizmat ko'rsatish sohasi mamlakatimizning taraqqiyot strategiyasida ko'zda tutilgan vazifalarning bajarilishida muhim ahamiyatga ega. Shu tufayli, mazkur soha milliy taraqqiyot modelimizga mos holda iqtisodiy taraqqiy qilmoqda.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu maqolada tadqiqotning tahlil, sintez, iqtisodiy usul, mantiqiy tahlil, induktiv, deduktiv va abstrakt fikrlash kabi usullardan foydalanilgan.

Tahlil va natijalar. Xizmatlarni tasniflashda bir qancha belgilarga e'tibor qaratish zarur. Chunki, xalqaro tashkilotlar, mamlakatimiz va xorijlik olimlar tarmoq nuqtai nazaridan qaraydilar. Agar ushbu masalaga turli belgilari bo'yicha yondashilsa, har qanday tasnifga, nazariy va amaliy jihatdan yondashuv to'g'ri bo'ladi. Biroq, bugungi kunda xizmatlar turlari keng taraqqiy qilib bormoqda. Jumladan, ularni turlari bugungi kunda zamonaviy turlar bo'yicha rivojlanib bormoqda. Uning har bir turi o'ziga mos xizmat turiga asoslanadi. Bugungi kunda mintaqa xizmatlar tarkibida ko'rsatilayotgan barcha xizmatlar jami 13 xil turga tasniflanadi (2-jadval).

Shunisi muhimki, xizmatlar tarkibiga innovatsion va raqamli iqtisodiyot bilan bog'liq bo'lgan xizmatlar kirib keldi. Bu esa ushbu masalaga zamonaviy talablardan kelib chiqib yondashuvni talab qiladi. Ushbu holatni inobatga olib, mintaqada xizmat turlarini tarmoqlar kesimida 2010-2021-yillardagi o'zgarishlarga ega bo'ldi (1-jadval).

1-jadval

2010-2021-yillarda Xorazm viloyatida iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha ko'rsatilgan xizmatlar hajmi, mlrd. so'mda [7]

Xizmat turlari	2016-y.	2017-y.	2018-y.	2019-y.	2020-y.	2021-y.
Xizmatlar, jami	**3119,0**	**3645,5**	**4562,8**	**5763,3**	**6461,2**	**8368,6**
axborot va aloqa sohasidagi xizmatlari	224,3	264,9	305,2	305,4	348,0	420,4
moliya xizmatlari	297,4	389,7	586,4	955,8	1272,3	1666,0
transport xizmatlari	1085,0	1151,5	1241,9	1431,8	1568,3	2008,6

shu jumladan: avtotransport xizmati	1045,1	1113,6	1181,9	1397,8	1500,2	1909,3
yashash va ovqatlanish bo‘yicha xizmatlar	65,7	87,2	105,4	147,7	100,4	120,7
savdo xizmatlari	794,4	966,9	1306,5	1599,0	1755,2	2188,4
ko‘chmas mulk bilan bog‘liq xizmatlar	115,2	127,4	149,4	173,8	178,5	251,4
ta’lim sohasidagi xizmatlar	91,4	141,9	199,2	268,6	315,4	354,9
sog‘liqni saqlash sohasidagi xizmatlar	45,5	62,1	78,9	103,6	120,6	168,7
ijara va lizing bo‘yicha xizmatlar	73,8	84,8	106,5	117,1	137,4	173,3
kompyuterlar, shaxsiy foydalanish buyumlari va maishiy tovarlarni ta’mirlash bo‘yicha xizmatlar	114,3	125,5	159,4	199,9	213,3	336,3
shaxsiy xizmatlar	107,9	113,2	136,7	177,0	200,1	288,9
me’morchilik, muhandislik izlanishlari, texnik sinovlar va tahlil sohasidagi xizmatlar	25,4	38,1	72,6	112,5	100,8	170,2
boshqa xizmatlar	78,7	92,4	114,8	171,3	150,9	220,8

Jadval tahliliga ko‘ra, 2010-2021-yillarda Xorazm viloyatida iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha ko‘rsatilgan xizmatlar hajmi 14 baravarga oshgan. Ya’ni, 2021-yilga kelib, moliya xizmatlari (1666,0 mlrd. so‘m), transport xizmatlari (2008,6 mlrd. so‘m) va savdo xizmatlari (218,4 mlrd. so‘m) yuqori o‘sish sur’atlariga ega bo‘lgan bo‘lsa, yashash va ovqatlanish bo‘yicha xizmatlar (120,7 mlrd. so‘m), sog‘liqni saqlash sohasidagi xizmatlar (168,7 mlrd. so‘m), ijara va lizing bo‘yicha xizmatlar (173,3 mlrd. so‘m) va me’morchilik, muhandislik izlanishlari, texnik sinovlar va tahlil sohasidagi xizmatlarda (170,2 mlrd. so‘m) o‘sish sur’atlari nisbatan kam bo‘lgan. Chunki, xizmatlar tarkibi jihatidan iqtisodiy narxlar bo‘yicha sotiladigan unsur bo‘lib hisoblanadi. Natijada, xizmatlar orqali xizmat ko‘rsatish bilan bog‘liq barcha harakat va faoliyat shakllanib, bozor mexanizmiga bog‘liq bo‘ladi hamda pulli xizmatlar amalga oshiriladi. Mazkur xizmatlar ishlab chiqarish va iste’mol bilan ham bog‘liq bo‘ladi. Shularga asoslanib, xizmatning ayrim turlarini samarali rivojlantirish uchun ular tarkibini quyidagi yo‘nalishlarda takomillashtirish maqsadga muvofiq (2-jadval).

2-jadval

Xizmatlar turlari va ularni ayrim turlarini rivojlantirish yuzasidan takliflar

Xizmat turlari	Takliflarni mazmuni va yo‘nalishlari
Aloqa va axborotlashtirish	Doimiy axborot bilan ta’minlovchi yagona mobil ilova platformasini yaratish va foydlanuvchi qurilmalariga o‘rnatish
Moliya	Har bir mijoz uchun hayotiy sug‘urta xizmatlarini rivojlantirish

Transport	Elektromobil transport vositalaridan foydalanish va daryolarda qisqa masofaga kichik kemalar qatnovini yoʻlga qoʻyish
Yashash va ovqatlanish	Turar-joylar hududida xizmatlar haqida xabar beradigan dispecher-ma'lumot byurosi xizmatini koʻrsatish
Savdo	Olis qishloq hududlarida koʻchma savdo-sotiq xizmatlarini rivojlantirish
Koʻchmas mulk	Uyga muhtoj mijozlarni differensiatsiya tamoyili asosida uy-joy bilan ta’minlash
Ta’lim	Maktabgacha ta’lim xizmatlari tarkibida bogʻcha bolalarini uyiga yetkazib berish xizmatini joriy qilish va ushbu muassasalarida kutish xonalarini tashkil etish
Sogʻliqni saqlash	Bemorning xohishidan kelib chiqib, davolash paytida ularni kasalligi haqida ma’lumot berib borish va videoekran asosida koʻrsatib borish
Ijara va lizing	Barcha turdagi ijara xizmatlarini foydalanish vaqtiga qarab koʻrsatishni rivojlantirish
Kompyuterlar va maishiy tovarlarni ta’mirlash	Qishloq hududida doimiy maishiy tovarlarni ta’minlaydigan “ustalar” markazini tashkil etish
Shaxsiy	Toʻy va dafn xizmatlarini koʻrsatuvchi byuro-markazlarni tashkil etish
Me’morchilik, muhandislik izlanishlari, texnik sinovlar va tahlil	Kichik hududlar qoshida minimuhandislik va texnik markazlarini tashkil etish
Boshqa	Hududlarda umimiy tezkor-konsalting xizmatlarini koʻrsatuvchi kovorking markazlarni tashkil etish

Mazkur xizmatlarning tarkibiga kiradigan xizmatlar faoliyatini rivojlantirish, mintaqada koʻrsatilayotgan barcha xizmatlarni tasniflarga ajratilishi, kelajakda ularni turlaridan samarali foydalanishga imkon beradi. Ushbu takliflar xizmatlarni jozibadorligini oshirishga, mijozlarni qiziqishlarini oʻstirishga, daromad olish imkoniyatini rivojlantirishga va yangi xizmat turlarini paydo boʻlishiga imkon beradi.

Xulosa. Mintaqada xizmat turlaridan samarali rivojlantirish mavjud va foydalanilayotgan xizmatlar holatiga bogʻliq boʻladi. Buning uchun axborot va aloqa, moliya, transport (jumladan, avtotransport xizmati), yashash va ovqatlanish, savdo, koʻchmas mulk, ta’lim, sogʻliqni saqlash, ijara va lizing, kompyuterlar, shaxsiy foydalanish buyumlari va maishiy tovarlarni ta’mirlash, shaxsiy, me’morchilik, muhandislik izlanishlari, texnik sinovlar va tahlil hamda boshqa kabi xizmatlar tarkibini isloh qilish maqsadga muvofiq. Ushbu xizmatlardan samarali foydalanish uchun esa qar bir xizmat turi uchun xos boʻlgan takliflarni joiz qilish lozim.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi “2022-2026-yillarga moʻljallangan yangi Oʻzbekistonning taraqqiyot strategiyasi toʻgʻrisida”gi PF-60-son Farmoni. // https://lex.uz/docs/5841063

2. John M.Rathmell. What Is Meant by Services? Journal of Marketing. Vol. 30, №4 (Oct., 1966). - 32-36 p.
3. Арупов А.А. Казахстан в системе мировых торговых рынков. - Алматы: Университет «Туран», 2000. - 63 с.
4. Николаева М.А. Маркетинг товаров и услуг: Учебник. - М.: Издательский Дом “Деловая литература”, 2001. - 140 с.
5. Pardayev M.Q., Mirzayev Q.J., Pardayev O.M. Xizmatlar sohasi iqtisodiyoti. - T.: “Iqtisodiyot-moliya”, 2014. - 50 b.
6. https://uza.uz/uz/posts/tara-iyetning-ildizi-yekhud-khizmat-k-rsatishning-mamlakat-i-07-09-2019
7. https://xorazmstat.uz/uz/

SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SCP1342V3I8Y2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 8 (3)-2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).